

Rådgiver Carsten Sigvert mener, at mange steder er det gået for hurtigt med at anlægge kunstgræsbaner: - Det er fortidens synder igen: Ved at vente et år og have sparet flere penge op, så havde man fået det rigtige. Nu er der mange dårlige baner, som skal skiftes ud.

EU er helt galt på den: Lovgiver på ikke-faktuelt grundlag

*Mener rådgiveren Carsten Sigvert, som tror det kun er første skridt mod brugen af plastik
- men han mener også at kunstgræsbranchen har sovet i timen*

Tekst & foto Erling Madsen

EU er helt galt på den: Det mener markeds- og projektchef Carsten Sigvert fra rådgivningsfirmaet WSP, der bl.a. er involveret i forsøgsprojektet Silkeborgbanen:

- Man indfører en lov på et ikke-faktuelt grundlag. Man antager, der forsvinder 500 kilo fra en bane om året, men har ikke un-

dersøgt det, sagde han.

Erfaringerne fra Silkeborgbanen viser, at tallet kan reduceres til under ét kilo med sluser, bander og gennemtænkt vedligehold.

Og Carsten Sigvert forventer, at dette forbud mod mikroplast kun er første skridt i kommende forbud på andre typer plast, ligesom han også venter der vil blive kigget efter PFAS i kunstgræs. Og han bemærkede

om proportionerne, at plastudslippet fra skosåler og bildæk er mange gange værre end dét fra kunstgræsbaner.

Men han gik også efter branchen for kunstgræs:

- Jeg vil vove den påstand, at det her er selvforskyldt: Kunstgræsbranchen er for sent ude, fremførte han med henvisning til at der har været stor passivitet i det lange forløb mod et forbud.

Fortidens synder

Carsten Sigvert pointerede, at det i høj grad er fortidens synder, der nu betales for – selv om der er kommet fokus på hvilke materialer, der anvendes og hvordan de kan genbruges.

Som nævnt i sidste nummer af dette magasin, så mener Carsten Sigvert ikke, at de eksisterende organiske alternativer til indfyld er gangbare i det danske klima, når målet er at skulle spille året rundt.

Alternativerne fryser eller nedbrydes samtidig med at de forkorter levetiden på kunstgræsstråene og dermed på banerne:

- Levetiden i dag er 10-15 år, men den vil blive reduceret til 6-10 år. Højest, sagde han.

Carsten Sigvert mener, at EU nu er ved at træffe en beslutning, hvor alternativerne er meget værre; bl.a. fordi EU ikke har villet følge den danske miljøminister Magnus Heunicke's ønske om at fritage gummigranulat fra forbuddet med henvisning til de gode resultater fra forsøgende gennem to år på Silkeborgbanen.

Plastforbud betyder øget plast!

Når Carsten Sigvert taler om dårligere alternativer, så nævner han, at alternativt indfyld ikke gør det muligt at spille året rundt, ligesom det vil kræve, at der anvendes endnu mere plast til strå, hvorfor priserne forventeligt stiger. Og med den væsentligt kortere levetid for en bane, så bliver den også dyrere, samtidig med at indfyld, der nedbrydes, vil kræve endnu mere vedligeholdelse.

Han nævnte også, at flyttes indfyld fra gummi til kork, så stiger efterspørgslen fra hele Europa på den nødvendige kvalitetskork – det vil give øgede priser og formentlig også mangel. Plus at det bæredygtige forsvinder, når der skal transporteres fra Sydeuropa til Danmark.

Carsten Sigvert citerede en førende specialist indenfor mikroplast, projektchef i Vand & Klima og ph.d. i Environmental Engineering Hanne Løkkegaard, for at sige, at kritikken er forfæjlet, fordi teorien om, hvor de mange tons gummigranulat, der hvert år køres ud på banerne, »forsvinder« hen, grundlæggende er forkert.

Mange dårlige baner skal fornys

Og apropos fortidens synder, så er det også Carsten Sigverts opfattelse, at mange steder har der ikke været tålmodighed nok til at skaffe penge til en kvalitetsbane, ligesom billig pris har haft første prioritet:

- Det er fortidens synder igen: Ved at vente et år og have sparet flere penge op, så havde man fået det rigtige. Nu er der mange dårlige baner, som skal skiftes ud.

Derfor står mange klubber og kommuner foran en stor regning.

Udover at vælge kvalitet, så mener Carsten Sigvert, at der bør anvendes rådgivere, som kan lave en behovsanalyse, hvor der kigges på, hvad det er for en form for fodbold, der skal spilles, så der kan vælges den rigtige type.

Ekstra tørkeplus ved kunstgræs

Anders Helledi, som er idræts- og fritidskonsulent i Silkeborg Kommune, fortalte om forsøgene med Silkeborgbanen, som vi i sidste nummer opsummerede.

Han føjede til, at de kommunale kunstgræsbaner også kan bruges som aflastning uden for vintersæsonen; eksempelvis i foråret, hvor tørken gjorde at træning og kampe blev flyttet fra græs til kunstgræs.

Og han mener ikke, at der p.t. er et reelt alternativ til gummigranulat. Silkeborg Kommunen har kunstgræs på superligastadion samt på flere andre baner. ■

Anders Helledi, som er idræts- og fritidskonsulent i Silkeborg Kommune, fortalte om forsøgene med Silkeborgbanen, og føjede til, at de kommunale kunstgræsbaner også kan bruges som aflastning uden for vintersæsonen; eksempelvis i foråret, hvor tørken gjorde at træning og kampe blev flyttet fra græs til kunstgræs.

FAKTABOKS

30 mødte op, da IKF inviterede til seminar med overskriften »Kunstgræs – hvad nu, hvad er fakta?« som opfølgning på EU's kommende forbud mod gummi-indfyld. Dét omtalte vi udførligt i sidste nummer, som du kan finde på <https://ikf-branche.dk/index.php/magasinet/udgivelser/>

Stedet var Silkeborg Sportscenter 21. juni.

Carsten Sigvert fra rådgivningsfirmaet WSP gennemgik EU-forbuddet og alternativerne.

Anders Helledi fra Silkeborg Kommune fortalte om erfaringerne med forsøgsprojektet Silkeborgbanen, som vi også i flere omgange har omtalt her i magasinet.

Karsten Paaske fra Groundsman Association Denmark gennemgik nødvendigheden af vedligehold og gav tips i den anledning.

Winther Sport gennemgik firmaets løsning, hvor der slet ikke bruges indfyld.

Og så sluttede dagen med en rundtur

på Silkeborgbanen, som har bevist, at EU's forventning om udslip af gummigranulat skyder langt, langt over målet.

Da IKF 20.-22. september inviterede til det årlige Green Sport Facility ERFA-møde, så indgik et besøg hos firmaet ReMatch i Herning, hvor kunstgræsbaner genanvendes.

Så ventet kom der ikke ændringer til EU's forbud inden for tre måneders fristen, som udløb ultimo juli.

Alternativet til indfyld er intet indfyld

Winther Sport har lavet den første 11 mands bane i Danmark uden – og lover lavere pris, længere levetid og færre driftsomkostninger

Af Erling Madsen

Det gode alternativ til gummi-indfyld findes skam: Og det er intet indfyld. I hvert fald når man spørger Winther Sport, som på IKF-seminaret var repræsenteret af Henrik Winther og Peter Pedersen:

- Hemmeligheden er den måde stråene er fremstillet på: Vi kalder det krølgræs i bunden og det erstatter gummigranulat – og så har vi forbedret græsstråene. Det er en kombination af fibertæthed og form og længde på stråene, som garanterer et mere holdbart produkt og bedre matcher en naturlig højkvalitetsnaturbane, fortæller Peter Pedersen.

Kunstgræsset fremstilles i Holland af firmaet TenCate Grass, som leverer til de fleste kunstgræsleverandrer i Europa – og også ejer GreenFields, som er den kunstgræsløsning uden indfyld, som Winther Sport sælger:

- Green Fields er firstmover, når TenCate Grass udvikler nyt. Det betyder, at vi hele tiden er lidt foran de andre, siger Peter Pedersen.

I Danmark er løsningen brugt på flere goalstations, og den første 11 mandsbane i Danmark er hen over sommeren anlagt på Næsgaard Efterskole på Lolland.

I Holland har TenCate Grass et testcenter hos fodboldklubben PSV Eindhoven og ifølge Peter Pedersen så er banen optimal for spillerne. Han peger også på hurtigere installationstid og lavere driftsomkostninger i forhold til konkurrerende typer.

Bæredygtigheden styrket

GreenFields kræver en ny bane. Men er der en eksisterende bane med indfyld, så fjernes indfyld og kunstgræstæppe, mens underlaget beholdes. Oven på det lægges så det nye græs uden indfyld.

Peter Pedersen fortæller at levetiden er 12 år og der er otte års garanti.

Græstæppet kan genbruges og hér er der også nogle forenklinger, som styrker bæredygtigheden:

- Den ene type består kun af ét element, så alt kan komme i samme pose, mens de to andre typer vi har, kommes i to poser. Vores konkurrenter skal opdele i tre til fem poser.

Peter Pedersen føjer til, at da der ikke bruges sand til indfyld, som slider på stråene, så er genanvendeligheden af plastikken også i top.

Kunstgræsbaner anlægges typisk for at der kan spilles året rundt – men som det også fremgik af Carsten Sigverts indlæg på IKF-seminaret, så vil de alternative indfyld være i risiko for at fryse eller blive nedbrudt, så de ikke kan bruges på nogle tidspunkter af vinteren:

- Vores baner kan bruges året rundt: Der er ikke noget, som kan fryse eller formolde. Og banen kan saltes og ryddes for sne, siger Peter Pedersen. ■

Næsgaard Efterskole på Lolland har hen over sommeren fået den første danske 11 mands kunstgræsbane uden indfyld. (Foto: Winther Sport).

- Hemmeligheden er den måde stråene er fremstillet på: Vi kalder det krølgræs i bunden og det erstatter gummigranulat – og så har vi forbedret græsstråene. Det er en kombination af fibertæthed og form og længde på stråene, som garanterer et mere holdbart produkt og bedre matcher en naturlig højkvalitetsnaturbane, fortæller Peter Pedersen. (Foto: Erling Madsen).

Karsten Paaskes forslag til ordensregler, så kunstgræsbanerne skånes bedst muligt.

- En kunstgræsbane er dyrere at drifte end en græsbane: Omkostningerne er fire-fem gange højere, er Karsten Paaskes erfaring. Og han føjer til, at en hybridbane er dyrere at vedligeholde end en kunstgræsbane.

Manglende viden betyder manglende vedligehold

- Regningen kommer først ti år efter, når banen er ødelagt, siger Karsten Paaske – derfor planlægges et kursus i vedligehold af kunstgræsbaner

Tekst & foto Erling Madsen

Den er helt gal mange steder i landet, når det gælder kunstgræsbaner og det skyldes misforståelser: - Vedligehold springer man over – og regningen kommer først ti år efter, når banen er ødelagt! lagde Karsten Paaske ud med at sige, da han på seminaret fortalte om vigtigheden af vedligehold.

Han mener det er uvidenhed, når kommuner sparer vedligeholdet væk på kunstgræsbaner, og så står med ødelagte baner, der skal erstattes af helt nye baner til mange millioner kroner.

Derfor slår han på vigtigheden af viden – og ikke mindst vidensdeling.

Karsten Paaske har set tal for kommuner, der bruger 15.000 kroner om året på at vedligeholde én kunstgræsbaner – og fra andre, som bruger 400.000 kroner! Men han

tror et mere præcist tal er fra en kommune som bruger 78 timer og 265.000 kroner på én bane om året.

- En kunstgræsbane er dyrere at drifte end en græsbane: Omkostningerne er fire-fem gange højere, er Karsten Paaskes erfaring. Og han føjer til, at en hybridbane er dyrere at vedligeholde end en kunstgræsbane.

Træf det rigtige valg

Når en kunstgræsbane skal vælges, er det ifølge Karsten Paaske nødvendigt at se på, hvilken idræt den skal bruges til og i hvor mange timer om året. Omkostningerne til vedligeholdelse skal også regnes ind, ligesom der skal kigges på underlaget:

Shock pad-underlaget har kortest levetid, er billigst og dræner fint, men tæppet kan bevæge sig.

E-layer kan leve længere og det anslås,

at det skal skiftes tre gange på 30 år. Det koster tre gange så meget som shock pad, dræner supergodt og tæppet ligger bedre fast.

De fem typer

Karsten Paaske gennemgik de fem typer kunstgræsbaner, der findes:

Hybrid, som er 95 % naturgræs forstærket med 5 % syntetiske fibre. Især til topfodbold og -rugby, og kan også bruges til cricket og golf.

Syntetisk som er 100 % kunstige fibre. Til bredde sport og skolebaner med stor belastning hele året. Giver en ensartet spilleflade.

2. generation er kortere og tættere sandbaserede baner med en strållængde på 24 millimeter. Kaldes ofte multibaner og bruges til fritidsfodbold, cricket, tennis og hockey. ▶

KUNSTGRÆS

3. generation er langhåret kunstgræs med en strållængde på 40 eller 65 millimeter og typisk med performance-indfyld. Til fodbold og rugby. Banerne giver en mere korrekt spilleoplevelse i forhold til naturgræsbaner.

4. generation er kunstgræs uden behov for indfyld. Kaldes også semi-infill eller non-infill. Denne type er ikke godkendt af FIFA. Det er en relativ ny type som er i udviklingsfasen og de første baner i Danmark kom i 2020-21. De er lavet for at imødekomme forbuddet mod gummiindfyld.

Driften skal kalkuleres og planlægges

Når det gælder drift, så anbefaler Karsten Paaske en logbog, der bl.a. dokumenterer det arbejde, der udføres. Det vil ofte være et krav fra leverandøren. Her skrives vejforhold, hvilket arbejde, der er udført (børstning, strigling, snerydning, mos/alger, fjernelse af affald), samt observationer af fokusområder og samlinger.

Der skal også være en drifts- og vedligeholdelsesplan, hvor arbejdet hen over året er lagt ind. Det kan også være praktisk i forhold til garanti, ligesom det kan bruges

som dokumentation for, hvor meget arbejde en kunstgræsbane kræver.

En maskinanalyse er også vigtig, så man hvad, hvad det koster at køre med en given maskine: Hestekræfter, anslået brugstimer per år, vedligeholdelsesomkostninger, omkostninger til mandetimer og brændstofpriser skal regnes ind.

De rigtige maskiner er vigtige at finde, og her skal de ikke veje over to ton, de skal have pneumatiske dæk og et dæktryk under 0,5 kg/cm² eller 35 PSI.

Løsnes og måles

At indfyld forsvinder fra banen er korrekt. Derfor skal der være bander om banen og sluser – både til spillere og maskiner. Maskiner, der *ikke* rengøres efter at have kørt på bane, tager rigtig meget indfyld med ud! Derfor skal sluser til maskiner tænkes ind ved anlæg.

Det er også vigtigt, at specielt gummiindfyld løsnes med mellemrum, da det pakker sig. Og så skal det efterfølgende børstes ned mellem fibrene inden der benyttes en indfyldsmålter.

Hældes der bare mere indfyld på, vil

forbruget være alt for stort. Om forbuddet mod gummigranulat siger Karsten Paaske: - Jeg er ærgerlig over at det forsvinder når alternativet ikke er bedre. ■

KURSUS I VEDLIGEHOLD PÅ VEJ

Karsten Paaske er ansat i Vildbjerg Sports- & Kulturcenter og formand for Groundsman Association Denmark, GAD, som blev stiftet i 2011 og har 230 medlemmer. Her samles folk med interesse for pleje af alle typer boldbaner og lignende græsarealer. Han har 20 års erfaring med pleje af baner og har arbejdet med kunstgræs siden 2014.

Vi vil i kommende numre følge op med informationer om hvordan du tester banen og hvordan du vintervedligeholder. IKF og GAD planlægger også et kursus i vedligehold af kunstgræsbaner.

NORTH
your risk guide

NORTH Forsikringsagentur er klar til en snak om **hallens forsikringer** på messen IDRÆT - KULTUR - FRITID 2023

Mød os på
stand 142

Hvor godt er hallen sikret, hvis I rammes af:

Cyberangreb

- ▶ Vi fortæller om risici og hvordan hallen er dækket med vores cyberforsikring, hvis I bliver offer for et cyberangreb.

Krav mod bestyrelsen

- ▶ Ledelsen og bestyrelsen løber en stor risiko, hvis denne idømmes ansvar for fejl og/eller undladelser, der påfører andre en skade/tab. Få mere at vide om, hvordan vores bestyrelsesansvarsforsikring sikrer jer.

Skade på løsøre

- ▶ Er hallens løsøresum tilpasset de aktuelle markedspriser efter de seneste års inflation? Det kan få stor betydning, hvis I rammes af en skade.

T: 25 62 18 84
W: northforsikringsagentur.dk